

**DEN EUROPEISKE KOMMISSJON
MOT RASISME OG INTOLERANSE**

**ECRIS GENERELLE ANBEFALING
NR. 4:**

**NASJONALE UNDERSØKELSER
AV ERFARING MED OG OPPLEVELSE
AV DISKRIMINERING OG RASISME
FRA DE POTENSIELLE OFRENES SYNSPUNKT**

Strasbourg, 6. mars 1998

Secretariat of ECRI
Directorate General of Human Rights and Legal Affairs
Council of Europe
F - 67075 STRASBOURG Cedex
Tel.: +33 (0) 3 88 41 29 64
Fax: +33 (0) 3 88 41 39 87
E-mail: combat.racism@coe.int

Besøk vår hjemmeside: www.coe.int/ecri

Den europeiske kommisjonen mot rasisme og intoleranse minner om erklæringen vedtatt av statsjefene og regjeringsjefene i Europarådets medlemsstater på toppmøtet i Wien den 8.-9. oktober 1993;

Kommisjonen minner om at handlingsplanen mot rasisme, fremmedfrykt, antisemittisme og intoleranse (lagt frem som en del av denne erklæringen) oppfordret ministerkomiteen til å etablere Den europeiske kommisjon mot rasisme og intoleranse, der denne kommisjonen skulle ha mandat til bl a å formulere generelle anbefalinger om handlingsalternativer og tiltak overfor medlemsstatene;

Kommisjonen minner også om den endelige erklæringen og handlingsplanen vedtatt av statsjefene og regjeringsjefene fra Europarådets medlemsstater på deres andre toppmøte i Strasbourg den 10.-11. oktober 1997;

Kommisjonen understreker at denne endelige erklæringen bekrefter at målet for Europarådets medlemsstater er å skape et friere, mer tolerant og rettferdig europeisk samfunn, og at dette krever en forsterket innsats i kampen mot rasisme, fremmedfrykt, antisemittisme og intoleranse;

Kommisjonen minner om at ECRI i sin generelle politiske anbefaling nr. 1 oppfordret statene til, i samsvar med europeiske lover og forskrifter samt anbefaling om datasikring og vern av privatlivet, å samle inn data som kan bidra til vurderinger og evalueringer av situasjonen og erfaringene til grupper som er særlig utsatt for rasisme, fremmedfrykt, antisemittisme og intoleranse der dette er formålstjenlig;

Kommisjonen anbefaler derfor medlemsstatenes myndigheter å treffe tiltak for å sikre at det organiseres nasjonale undersøkelser av erfaringen og opplevelsen av rasisme og diskriminering fra potensielle ofres synspunkt, med utgangspunkt i retningslinjene i vedlegget til denne anbefalingen.

Kommisjonen understreker at statistiske data om rasistiske og diskriminerende handlinger og om situasjonen til minoritetsgrupper på alle livets områder er vitale for identifiseringen av problemer og formuleringen av politikk på området;

Kommisjonen er overbevist om at slike statistiske data bør suppleres med data om holdninger, meninger og oppfatninger;

Kommisjonen mener i dette henseende at målrettede undersøkelser som bringer på det rene de potensielle ofrenes erfaringer med og oppfatninger av den rasismen og diskrimineringen de står overfor, representerer en nyskapende og verdifull informasjonskilde i tillegg til undersøkelser blant befolkningen i sin alminnelighet;

Kommisjonen tar i betraktning at resultatene av slike undersøkelser kan brukes på flere forskjellige måter for å fremheve problemer og bedre situasjonen;

Kommisjonen tar videre i betraktning at anerkjennelsen av at de potensielle ofrenes erfaringer og oppfatninger som gyldige, formidler et viktig budskap både til befolkningen som helhet og til de utsatte gruppene selv;

Kommisjonen hilser velkommen at slike undersøkelser allerede er blitt organisert i flere av medlemsstatene;

Kommisjonen merker seg at organiseringen av slike undersøkelser over hele Europa ville gi et mer detaljert bilde av situasjonen når det gjelder rasisme og diskriminering, både på nasjonalt og europeisk nivå;

Vedlegg til ECRIs generelle anbefaling nr. ° 4

Retningslinjer for hvordan undersøkelser bør organiseres mht erfaring med og opplevelse av rasisme og diskriminering fra potensielle ofres synspunkt

I. Generelle mål med slike undersøkelser

1. Målet med den typen undersøkelse som er skissert i denne anbefalingen, er å danne seg et bilde av problemene med rasisme og intoleranse fra potensielle ofres synspunkt. Denne nyskapende tilnærmingen medfører at det foretas en undersøkelse blant medlemmer av forskjellige grupper som er utsatt for rasistiske, fremmedfientlige, antisemittiske og intolerante handlinger, med spørsmål som tar sikte på å innhente informasjon om deres erfaringer med rasisme og diskriminering, og hvordan de opplever forskjellige aspekter av det samfunnet de lever i. Dataene som innhentes på denne måten, gjelder opplevelsene og erfaringene til medlemmer av utsatte grupper. Slike data kan supplere og berike mer kvantitative data om rasistiske episoder og nivåer av diskriminering på forskjellige områder, og supplere data om majoritetsbefolkningens oppfatninger og holdninger overfor minoritetsgrupper når det gjelder spørsmål om rasisme og intoleranse.

II. Praktisk organisering av undersøkelser

2. Utarbeidelsen og gjennomføringen av slike undersøkelser kan foretas av forskere eller institusjoner med erfaring på området rasisme og intoleranse, og feltarbeidet kan utføres av eksperter på opinionsundersøkelser.
3. De minoritetsgruppene som velges som »kategorier» i undersøkelsen vil være avhengig av nasjonale forhold, og kan omfatte for eksempel immigrantgrupper, nasjonale minoriteter og/eller andre utsatte grupper.
4. Ved utvelgelse av hvilke grupper som skal være med som »kategorier» i undersøkelsen, kan faktorer som tas i betraktning omfatte målgruppens størrelse og allerede tilgjengelig informasjon om graden av diskriminering som de enkelte gruppene står overfor (som for eksempel sysselsettingsstatistikk, informasjon om registrerte klager på diskriminering osv).
5. Inkluderingen av »kontroll»- eller »avviks»-grupper kan være gunstig for å skape en basislinjesammenligning: for eksempel kan det tas med en minoritetsgruppe i undersøkelsen som generelt sett ikke synes å stå overfor problemer med diskriminering og rasisme.
6. God befolkningsstatistikk som omfatter opplysninger som fødested, etnisk opprinnelse, religiøs tilhørighet, morsmål, statsborgerskap osv., gjør organiseringen av slike undersøkelser enklere. Hvis denne type folketellingsdata ikke er tilgjengelig, vil en måtte finne alternative metoder for å identifisere og nå frem til de relevante svarpersonene.

7. En bør huske på at det med slike undersøkelser kan være svært vanskelig å nå frem til grupper som kan være særlig utsatt for rasisme og diskriminering - for eksempel illegale immigranter.

III. Utformingen av undersøkelsen

8. I tillegg til spørsmål om sosial og økonomisk bakgrunn og andre faktorer, kan spørsmålene i undersøkelsen falle inn under følgende brede kategorier:

- spørsmål som gjelder konkrete situasjoner, f.eks. kontakt med forskjellige myndigheter (som politi, helsevesen, sosialomsorg, utdanningsinstitusjoner) samt andre institusjoner (f.eks. banker, boligformidling) og foretak (f.eks. arbeidsgivere, restauranter, underholdningsetablissemeter, butikker). Spørsmålene kan dreie seg om hvor mange ganger i løpet av en bestemt periode (f.eks. i fjor eller i løpet av de siste fem årene) svarpersonene har vært offer for urimelig behandling fordi de tilhører en minoritetsgruppe, og hvilken type urimelig behandling de har vært utsatt for.
- spørsmål som gjelder opplevelsen av mulighetene for å delta på like vilkår i samfunnet, kjennskap til særlige tiltak som er satt i verk for å bedre situasjonen for minoritetsgrupper, samt i hvor stor grad slike muligheter er blitt realisert (for eksempel muligheter for suksess innenfor områder som utdanning, yrkesopplæring og sysselsetting)
- spørsmål som gjelder oppfatninger og holdninger. Temaer som dekkes kan eventuelt omfatte graden av tillit til institusjoner, holdninger til innvandring eller minoritetspolitikk, vurderinger av landet som rasistisk eller fremmedfientlig, problemer knyttet til religion, holdninger til andre grupper, vanskeligheter med å få kontakt med majoritetsbefolkningen, identifisering med vertslandet og opprinnelseslandet, planer om å bli eller vende tilbake, hvor man føler seg mest »hjemme«, osv. Tar man med slike temaer blir det mulig å avsløre interessante forbindelser mellom graden av opplevd diskriminering og forskjellige holdninger og oppfatninger.

9. En bør merke seg at slike spørsmål hovedsaklig frembringer data om *subjektive erfaringer* med diskriminering. Det er imidlertid under alle omstendigheter ekstremt vanskelig å studere diskriminerende handlinger objektivt og »in vivo« siden de finner sted i forskjellige stadier i livet. Rapporter om subjektivt erfart diskriminering er verdifull som en indikator, særlig når de vurderes mot et bakteppe av andre typer informasjon, som f.eks. arbeidsledighetsstatistikk, politidokumenter, innleverte klager osv.

IV. Oppfølging av undersøkelser

10. Over en tidsperiode kan det gjennomføres oppfølgingsundersøkelser for å utforske endringer i mønstrene for diskriminering og rasisme over tid, eller for å inkludere forskjellige grupper.

11. Resultatene av undersøkelsen kan brukes på mange forskjellige måter, for eksempel for å fremheve områder hvor det er særlig nødvendig med tiltak; for å evaluere og videreutvikle politikken på området på bakgrunn av erfaringene og bekymringene til de berørte gruppene; for å øke den offentlige bevisstheten og forståelsen av diskrimineringsproblemene sett fra ofrenes synspunkt og for å øke bevisstheten blant ansatte i noen utvalgte sektorer om hvordan deres institusjoner og praksis oppfattes av minoritetsgrupper (f.eks. politiet, arbeidsgivere, tjenesteytere i offentlig sektor osv).

